

Besluit van houdende implementatie van richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming (PbEU L294) (Besluit inrichting en orde politieverhoor)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Veiligheid en Justitie van , nr. ;

Gelet op de artikelen 28d, zesde lid, van het Wetboek van Strafvordering;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van , nr.);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Veiligheid en Justitie van , nr. ;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. de wet: het Wetboek van Strafvordering;
- b. de raadsman: de raadsman, bedoeld in artikel 28, eerste lid, van de wet;
- c. de verhorende ambtenaar: de opsporingsambtenaar die de verdachte verhoort;
- d. verhoorruimte: de ruimte die is bestemd om te worden gebruikt voor het verhoren van verdachten.

Artikel 2

De verhorende ambtenaar heeft de leiding over het verhoor, dat gericht is op waarheidsvinding, en bepaalt de orde binnen het verhoor en de verhoorruimte.

Artikel 3

1. De raadsman zit in de verhoorruimte naast de verdachte.
2. De verhorende ambtenaar zit in de verhoorruimte tegenover de verdachte en zijn raadsman.
3. De tolk zit in de verhoorruimte aan de zijkant, tussen de verdachte en zijn raadsman en de verhorende ambtenaar in.

Artikel 4

1. De verhorende ambtenaar verhoort de verdachte.
2. De raadsman beantwoordt geen vragen namens de verdachte, tenzij met instemming van de verhorende ambtenaar en de verdachte.

Artikel 5

1. De raadsman richt zijn opmerkingen en verzoeken tot de verhorende ambtenaar.
2. Behoudens het bepaalde in de artikelen 6 en 7 is de raadsman alleen aan het begin en aan het einde van het verhoor bevoegd om opmerkingen te maken of vragen te stellen.

Artikel 6

De raadsman is bevoegd de verhorende ambtenaar erop opmerkzaam te maken:

- a. dat de verdachte een hem gestelde vraag niet begrijpt;
- b. dat de verhorende ambtenaar het bepaalde in artikel 29, eerste lid, van de wet niet in acht neemt;
- c. dat de fysieke of psychische toestand van de verdachte zodanig is dat deze van invloed is op het verhoor.

Artikel 7

De raadsman is bevoegd te verzoeken het verhoor voor overleg met de verdachte te onderbreken. Artikel 28d, eerste lid, derde volzin, van de wet is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8

1. De raadsman treedt niet buiten de bevoegdheden die hem in dit besluit zijn toegekend. Hij maakt geen onredelijk gebruik van deze bevoegdheden.
2. De raadsman verstoort de orde van het verhoor niet.
3. De raadsman neemt geen communicatiemiddelen of opnameapparatuur mee de verhoorkamer in.

Artikel 9

Indien de raadsman in strijd handelt met het bepaalde in artikel 4, tweede lid, artikel 5, eerste lid, of artikel 8 en ten minste eenmaal vruchteloos door de verhorende ambtenaar is gewaarschuwd, kan de hulpofficier van justitie hem bevelen zich uit de verhoorruimte

te verwijderen, en in geval van weigering hem doen verwijderen. De waarschuwing en het bevel worden in het proces-verbaal van verhoor aangetekend. De officier van justitie wordt onverwijld over de verwijdering van de raadsman ingelicht.

Artikel 10

Na afloop van het verhoor biedt de verhorende ambtenaar de raadsman de gelegenheid om opmerkingen te maken over de weergave van het verhoor in het proces-verbaal. Artikel 29a, derde lid, tweede volzin, van de wet is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11

Artikel 9, eerste volzin, van het Besluit maatregelen in het belang van het onderzoek komt te luiden: De officier van justitie en de raadsman van de verdachte worden in de gelegenheid gesteld de uitvoering van een confrontatie te volgen, en worden in de gelegenheid gesteld om voorafgaand aan de meervoudige confrontatie opmerkingen te maken omtrent de te tonen selectie, een en ander zonder dat de confrontatie daardoor mag worden opgehouden.

Artikel 12

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit inrichting en orde politieverhoor.

Artikel 13

1. Met uitzondering van artikel 10 treden de artikelen van dit besluit in werking op het tijdstip waarop artikel I, onderdeel D, van de wet tot implementatie van richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming (PbEU L294) in werking treedt.
2. Artikel 10 treedt in werking op het tijdstip waarop artikel I, onderdeel F, van de wet tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met aanvulling van bepalingen over de verdachte, de raadsman en enkele dwangmiddelen in werking treedt.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage,

De Minister van Veiligheid en Justitie,

CONCEPT

Nota van toelichting

Algemeen (I)

Inleiding (1)

Dit ontwerpbesluit strekt tot implementatie van richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming (PbEU L294) (hierna: de richtlijn). Op grond van artikel 15 van de richtlijn rust op lidstaten de verplichting om de richtlijn uiterlijk op 27 november 2016 in nationale regelgeving om te zetten.

Artikel 3, derde lid, onder b, van de richtlijn bevat het recht van verdachten in strafprocedures dat hun raadsman bij hun verhoor aanwezig mag zijn en dat deze daaraan, overeenkomstig procedures in het nationale recht, daadwerkelijk mag deelnemen. Het gaat daarbij om verhoren van de verdachte door de politie, een andere rechtshandavingsautoriteit of een rechterlijke autoriteit. De deelname geschiedt overeenkomstig procedures in het nationale recht. Deze procedures moeten die deelname kunnen regelen, onder de voorwaarde dat zij de daadwerkelijke uitoefening en essentie van het recht onverlet laten. In overweging 25 van de preambule van de richtlijn is vermeld dat de raadsman tijdens het verhoor overeenkomstig de bedoelde procedures onder meer vragen kan stellen, verduidelijking kan vragen en verklaringen kan afleggen. Op zichzelf verplicht dit onderdeel van de richtlijn er niet toe (aanvullende) regelingen op te nemen overeenkomstig welke de deelname van de raadsman aan het verhoor moet geschieden. Het maakt slechts expliciet dat regels over de deelname kunnen worden gesteld, en dat deze geen afbreuk mogen doen aan de daadwerkelijke uitoefening en essentie van het recht van deelname van de raadsman.

Zoals in de paragrafen 3.5.1 en 3.5.2 van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot implementatie van richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming

(PbEU L294) (hierna te noemen: het wetsvoorstel) is aangegeven, voldoet de Nederlandse wet- en regelgeving voor een belangrijk deel al aan dit onderdeel van de richtlijn. Het belangrijkste punt waarop de Nederlandse wet- en regelgeving nog niet aan dit onderdeel van de richtlijn voldoet, betreft bijstand van een raadsman tijdens verhoren door opsporingsambtenaren. Ter implementatie van dit onderdeel van de richtlijn wordt in het wetsvoorstel voorgesteld een nieuw artikel 28d in het Wetboek van Strafvordering (Sv) op te nemen waarin een algemeen recht van verdachten op bijstand van een raadsman bij verhoren door opsporingsambtenaren is neergelegd.

De hoofdlijnen van de regeling in het voorgestelde artikel 28d Sv, die in paragraaf 3.5.4. van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel nader zijn beschreven, zijn de volgende. In het eerste lid is opgenomen dat op verzoek van de verdachte de raadsman het verhoor kan bijwonen en daaraan kan deelnemen. In het eerste, derde en vierde lid zijn vervolgens regels opgenomen over verzoeken van de verdachte tot onderbreking van het verhoor voor overleg met zijn raadsman, dit in aanvulling op de algemene regel van artikel 28, tweede lid, Sv volgens welke de verdachte, telkens wanneer hij daar om verzoekt, zoveel mogelijk in de gelegenheid wordt gesteld zich met zijn raadsman in verbinding te stellen, welke algemene regel ook tijdens een verhoor van betekenis is. Op grond van het tweede lid kan de raadsman worden geweigerd tot het verhoor te worden toegelaten voor zover dit in het belang van het onderzoek dringend noodzakelijk is. Daarvoor is toestemming benodigd van de officier van justitie. In het zesde lid is voorzien in een wettelijke grondslag om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te kunnen stellen over de inrichting van en orde tijdens het verhoor waaraan ook de raadsman deelneemt. Het voorliggende ontwerpbesluit bevat deze regels. Zoals in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel is aangegeven, is het wenselijk om niet te volstaan met de algemene regeling van artikel 124 Sv die inhoudt dat de ambtenaar die de leiding heeft over een ambtsverrichting, zoals hier het verhoor, personen die de orde verstoren kan bevelen te vertrekken. Van verschillende zijden is aangedrongen op het stellen van regels over de rol van de raadsman bij het verhoor. Verhoorbijstand tijdens het politieverhoor is in de Nederlandse strafvordering een betrekkelijk nieuw fenomeen. Het is van belang een kader te scheppen waarbinnen de aan het verhoor deelnemende personen hun rol kunnen vervullen.

Het ontwerpbesluit bevat regels over de inrichting van en orde tijdens het verhoor door opsporingsambtenaren. Er is geen reden om, in aanvulling op de algemene regeling van artikel 124 Sv, vergelijkbare regels te stellen voor verhoren door anderen dan opsporingsambtenaren, in het bijzonder verhoren door een rechter. Bij verhoren die plaatsvinden buiten het verband van het politieverhoor – denk aan verhoren door de rechter-commissaris of de raadkamer van de rechtbank in het voorbereidende onderzoek

of aan verhoren door de rechter tijdens het onderzoek op de terechtzitting – bestaat al een recht van deelname daaraan door de raadsman, waarmee de praktijk vertrouwd is. Bij verhoren door opsporingsambtenaren ligt dat in het algemeen – uitzonderingen zoals verhoren door opsporingsambtenaren van de FIOD/ECD daargelaten – anders.

In dit ontwerpbesluit worden geen regels voorgesteld omtrent de wijze van rechtsbijstandverlening van de raadsman aan de verdachte (zie hierna in paragraaf 3).

Vorbereiding ontwerpbesluit (2)

In de over een eerder concept van het hierboven genoemde wetsvoorstel gehouden consultatieronde, is van verschillende zijden aandacht gevraagd voor de rol die de raadsman tijdens het verhoor vervult.

In het advies van de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) wordt uitgegaan van een actieve rol van de raadsman tijdens het verhoor. De NOvA heeft deze rol naderhand nader uitgewerkt in een protocol over de raadsman tijdens het verhoor. Volgens het protocol, dat overigens het karakter heeft van een advies, neemt de raadsman plaats naast de verdachte en stelt zich, indien hij dat in het belang van zijn cliënt noodzakelijk acht, tijdens het verhoor actief op (ingrijpen bij dreiging van strijd met pressieverbod, advies, opmerkingen, verzoeken). De raadsman kan telkens wanneer hij dat nodig acht, een time out aanvragen. De raadsman respecteert dat de verhorende ambtenaar de leiding heeft over het verhoor en maakt geen onredelijk gebruik van zijn bevoegdheden. Verder ziet hij toe op de juiste inhoud van het proces-verbaal. Behalve een protocol is onder auspiciën van de NOvA ook een "Leidraad advocaat bij politieverhoor" opgesteld, die eveneens het karakter van een advies heeft, waarin meer in detail op de rol van de raadsman tijdens het verhoor wordt ingegaan. Protocol en leidraad zijn gepubliceerd (zie *Strafblad* 2013, blz. 35-46 en www.advocatenorde.nl).

In het advies dat de politie over het hierboven bedoelde, eerdere concept van het wetsvoorstel heeft uitgebracht, werd destijds een terughoudende rol van de raadsman bepleit, min of meer zoals neergelegd in het protocol bij het experiment raadsman bij politieverhoor (Zie Lonneke Stevens en Willem-Jan Verhoeven, *Raadsman bij politieverhoor*, Den Haag 2010). Dit komt neer op een verbod van communicatie of contact tussen raadsman en verdachte; de raadsman moet tijdens het verhoor achter de verdachte plaatsnemen en mag niet aan de verhoortafel aanzitten.

In de adviezen van politie en openbaar ministerie wordt aangedrongen op regeling van de deelname van de raadsman aan het politieverhoor; wat betreft het openbaar ministerie dient het te gaan om regeling in een algemene maatregel van bestuur.

In de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor zijn al enkele regels over de deelname van de raadsman aan het verhoor opgenomen, aangezien bij minderjarige verdachten al een recht op verhoorbijstand bestaat. Deze regels houden het volgende in. De raadsman dient zich terughoudend op te stellen om de voortgang van het verhoor zo min mogelijk op te houden en te beïnvloeden. De raadsman ziet toe op het achterwege blijven van ongeoorloofde druk op de minderjarige verdachte. Gelet op de kwetsbare positie van minderjarigen wordt de raadsman ook in de gelegenheid gesteld om zich ervan te vergewissen dat de minderjarige de vragen van de politie en de verslaglegging van het verhoor begrijpt. Voor de raadsman geldt dat hij het verhoor niet mag verstoren en als hij zich niet aan de regels houdt, kan de politie de raadsman uit de verhoorkamer verwijderen. Over een voorgenomen verwijdering dient de politie telefonisch overleg te voeren met de officier van justitie.

Bij de voorbereiding van dit besluit is inspiratie geput uit het protocol en de leidraad, opgesteld onder verantwoordelijkheid van de NOvA, alsmede uit het protocol bij het experiment raadsman bij politieverhoor en uit de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor. Het streven is geweest om met de in dit ontwerpbesluit opgenomen regels een evenwicht te bereiken tussen de posities die door de verschillende adviesorganen, met name de politie en de NOvA, zijn ingenomen, een en ander met inachtneming van de door de richtlijn gestelde grenzen en na overleg met de betrokken partijen.

Uitgangspunten en hoofdlijnen van de regeling (3)

De uitgangspunten van het ontwerpbesluit zijn de volgende.

De nadere regels in het ontwerpbesluit betreffen de inrichting van en orde tijdens verhoren waaraan ook de raadsman van de verdachte deelneemt. Zij zien met andere woorden niet op verhoren die buiten aanwezigheid van een raadsman plaatsvinden, bijvoorbeeld in geval de verdachte afstand heeft gedaan van zijn recht op verhoorbijstand.

Voorts is uitgangspunt dat geen regels worden voorzien over de wijze waarop de raadsman rechtsbijstand verleent; dat is aan de raadsman zelf. Wel worden enkele algemene regels voorzien die betrekking hebben op de inrichting van en de orde tijdens

het verhoor. Die regels kunnen onder omstandigheden een zekere begrenzing van de wijze waarop rechtsbijstand wordt verleend, meebrengen. Het gaat echter om begrenzings die worden gerechtvaardigd door het belang van een ordelijk verloop van het verhoor, en die, in lijn met de richtlijn op dit punt, aan de daadwerkelijke uitoefening en essentie van het recht op rechtsbijstand tijdens het verhoor geen afbreuk doen.

Een volgend uitgangspunt is neergelegd in artikel 2 en houdt in dat de verhorende ambtenaar de leiding heeft over het verhoor, dat gericht is op waarheidsvinding, en de orde binnen het verhoor en de verhoorruimte bepaalt. Dit algemene uitgangspunt klinkt ook in daarop volgende artikelen van het ontwerpbesluit door, bijvoorbeeld waar in artikel 4, eerste lid, is bepaald dat de verhorende ambtenaar de verdachte verhoort. Dat de verhorende ambtenaar de leiding over het verhoor heeft, is een uitgangspunt dat ook in het protocol van de NOVA wordt onderschreven.

Wat betreft de inrichting van het verhoor is in artikel 3 bepaald dat de raadsman in de verhoorruimte naast de verdachte zit. De verhorende ambtenaar zit in de verhoorruimte tegenover de verdachte en zijn raadsman. Daarmee is dit ontwerpbesluit aanzienlijk minder restrictief dan het protocol dat bij het experiment raadsman bij politieverhoor werd gehanteerd. Dat protocol kwam neer op een algeheel verbod van communicatie of contact tussen raadsman en verdachte; de raadsman moest tijdens het verhoor achter de verdachte plaatsnemen en mocht niet aan de verhoortafel aanzitten.

In artikel 4, tweede lid, is het uitgangspunt neergelegd dat de verdachte de hem gestelde vragen zelf beantwoordt. Die beantwoording kan in voorkomende gevallen ook erin bestaan dat de verdachte zich op zijn zwijgrecht beroept; voor aanvang van het verhoor wordt de verdachte medegedeeld dat hij niet tot antwoorden verplicht is (zie artikel 29, tweede lid, Sv). De raadsman is in beginsel niet bevoegd om de vragen die door de verhorende ambtenaar aan de verdachte worden gesteld, namens deze te beantwoorden, tenzij de verhorende ambtenaar en de verdachte daarmee instemmen.

Een volgend uitgangspunt is dat de raadsman in beginsel – met de hierna te noemen uitzonderingen - alleen aan het begin en aan het einde van het verhoor de opmerkingen kan maken en vragen stellen met betrekking tot het verhoor, die hem dienstig voorkomen (artikel 5). Het zou een ordentelijke verloop van het verhoor niet ten goede komen wanneer de raadsman bevoegd zou zijn gedurende de loop van het verhoor onbeperkt opmerkingen te maken en vragen te stellen. De raadsman richt zijn opmerkingen en verzoeken tot de verhorende ambtenaar. In de artikelen 6 en 7 is neergelegd welke bevoegdheden de raadsman gedurende de loop van het verhoor toekomen.

In de eerste plaats kan hij gedurende het verhoor de verhorende ambtenaar erop

opmerkelijk maken dat de verdachte een hem gestelde vraag niet begrijpt. Op deze wijze kan de raadsman eraan bijdragen dat in de na het verhoor volgende strafzaak discussie ontstaat over de verklaring van de verdachte.

In de tweede plaats kan de raadsman de verhorende ambtenaar er gedurende het verhoor opmerkelijk op maken dat deze het voorschrift van artikel 29, eerste lid, Sv niet in acht neemt. Dat voorschrift houdt in dat de verhorende ambtenaar zich onthoudt van alles wat de strekking heeft een verklaring te verkrijgen, waarvan niet gezegd kan worden dat zij in vrijheid is afgelegd (pressieverbod).

In de derde plaats kan hij de verhorende ambtenaar erop attenderen dat de fysieke of psychische gesteldheid van de verdachte zodanig is dat deze van invloed is op het verhoor. Te denken valt aan gevallen waarin de verdachte tijdens het verhoor in een psychotische toestand komt te verkeren.

Ten slotte is de raadsman bevoegd gedurende het verhoor te verzoeken het verhoor voor overleg met de verdachte te onderbreken. Hem komt, met andere woorden, dezelfde bevoegdheid toe als in artikel 28d, eerste lid, derde volzin, Sv aan de verdachte is gegeven. Het verzoek wordt gericht tot de verhorende ambtenaar. Deze richt zich vervolgens tot de hulpofficier van justitie die het verzoek kan afwijzen indien door herhaalde verzoeken de orde of de voortgang van het verhoor worden verstoord. Hieruit volgt dat de raadsman die daar om verzoekt, ten minste eenmaal in de gelegenheid wordt gesteld om met onderbreking van het verhoor met de verdachte te overleggen. Meer dan eenmaal onderbreken zal alleen worden toegestaan wanneer de orde of voortgang van het verhoor daardoor niet worden verstoord. Dit staat ter beoordeling aan de hulpofficier van justitie en zal afhankelijk zijn van het verloop en de sfeer van het verhoor.

Uitgangspunt is voorts dat de raadsman bij de rechtsbijstandverlening niet buiten de hem in dit ontwerpbesluit gegeven bevoegdheden treedt en van deze bevoegdheden geen onredelijk gebruik maakt (artikel 8, eerste lid). Ook in het protocol van de NOVA is onderkend dat de raadsman tijdens het politieverhoor geen onredelijk gebruik maakt van zijn bevoegdheden. Daarnaast is bepaald, en dat is in lijn met artikel 124 Sv, dat de raadsman de orde van het verhoor niet verstoort (artikel 8, tweede lid). Met het oog op het voorkomen van een dergelijke verstoring is een bepaling opgenomen over communicatiemiddelen en opnameapparatuur die de raadsman in zijn bezit heeft (artikel 8, derde lid).

Wanneer de raadsman buiten zijn bevoegdheden treedt of daarvan een onredelijk gebruik maakt, dan wel de orde verstoort, kan de hulpofficier van justitie hem bevelen zich uit de verhooruimte te verwijderen (artikel 9). Dit bevel kan pas worden gegeven wanneer de raadsman eerst ten minste eenmaal is gewaarschuwd, zonder dat dit

resultaat heeft gehad. De officier van justitie wordt van de verwijdering van de raadsman in kennis gesteld. Zoals in paragraaf 3.7 van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel uitgebreider is aangegeven, staat de richtlijn niet aan artikel 9 in de weg. De richtlijn bepaalt dat de raadsman overeenkomstig procedures in het nationale recht aan het verhoor deelneemt, en dat deze procedures de daadwerkelijke uitoefening en essentie van het recht onverlet moeten laten. Dat laatste is bij de ordemaatregel van artikel 9 het geval: het ontwerpbesluit maakt daadwerkelijke uitoefening van het recht op rechtsbijstand gedurende het verhoor immers binnen de grenzen van het redelijke mogelijk.

Artikel 10 betreft de weergave van het verhoor waaraan ook de raadsman deelneemt. In het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met een herziening van de bepalingen over het verhoor van de verdachte, rechtsbijstand, aanhouding, ophouden voor onderzoek en inverzekeringstelling (verder aan te duiden als: het separate wetsvoorstel) wordt een nadere wettelijke normering voorgesteld van de weergave van het verhoor. Onderdeel daarvan is – zie het in het separate wetsvoorstel voorgestelde artikel 29a, derde lid, Sv – dat de verdachte de gelegenheid wordt geboden om opmerkingen te maken over de weergave van zijn verklaring in het proces-verbaal, welke opmerkingen, indien zij niet worden overgenomen, in het proces-verbaal worden vermeld. In lijn met deze aan de verdachte toekomende bevoegdheid bepaalt artikel 10 dat ook de raadsman, als deelnemer aan het verhoor, opmerkingen over de weergave van het verhoor kan maken die, wanneer zij niet worden overgenomen, in het proces-verbaal van het verhoor worden vermeld.

De geldende Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor zal in verband met dit ontwerpbesluit nog moeten worden aangepast.

Wijziging Besluit maatregelen in het belang van het onderzoek (4)

Artikel 11 brengt wijzigingen aan in het Besluit maatregelen in het belang van het onderzoek die ter implementatie van de richtlijn noodzakelijk zijn. Op grond van artikel 3, derde lid, onder c, van de richtlijn heeft de verdachte het recht om zijn raadsman een onder meer een meervoudige confrontatie of een confrontatie te laten bijwonen. Om redenen die in paragraaf 3.6 van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel uitgebreider zijn toegelicht, dienen de meervoudige confrontatie en de enkelvoudige confrontatie als voorzien in het Besluit maatregelen in het belang van het onderzoek onder dit onderdeel van de richtlijn te worden begrepen. Dit betekent dat de verdachte

er recht op heeft dat zijn raadsman deze confrontaties bijwoont. Het in de richtlijn omschreven recht om de raadsman deze confrontaties te laten "bijwonen", moet in het licht van het doel van de richtlijn zo worden begrepen, dat de raadsman in de gelegenheid wordt gesteld om de uitvoering van de confrontatie (op afstand) te kunnen volgen. Daadwerkelijk bijwonen van een meervoudige confrontatie zou in strijd zijn met een van de meest elementaire regels daarvoor, te weten dat de getuige gedurende de confrontatie uitsluitend wordt omgeven door personen die niet weten wie van de getoonde personen als verdachte is aangemerkt. Bovendien zou het ook niet in belang van de verdediging zijn wanneer de getuige door onbewuste non-verbale reacties van de raadsman een indruk krijgt welke persoon in de line-up zijn cliënt is.

Artikel 9 van het Besluit maatregelen in het belang van het onderzoek bepaalt dat, naast de officier van justitie, ook de raadsman in de gelegenheid wordt gesteld om voorafgaand aan de meervoudige confrontatie opmerkingen te maken over de te tonen selectie, zonder dat de confrontatie daardoor mag worden opgehouden. Ter uitvoering van het hier besproken onderdeel van de richtlijn wordt dat artikel door dit ontwerpbesluit aldus gewijzigd dat (ook) de raadsman in de gelegenheid wordt gesteld om de uitvoering van de meervoudige confrontatie of enkelvoudige confrontatie te volgen. De in artikel 9 van het genoemde besluit opgenomen voorwaarde dat de confrontatie niet mag worden opgehouden, blijft gehandhaafd. De richtlijn laat daar ruimte voor. Uit overweging 26 van de preambule van de richtlijn volgt dat lidstaten praktische regelingen mogen treffen met betrekking tot de aanwezigheid van de raadsman bij onderzoekshandelingen. De voorwaarde zal richtlijnconform moeten worden uitgelegd, hetgeen inhoudt dat aan de daadwerkelijke uitoefening en essentie van het recht geen afbreuk mag worden gedaan. Op dit punt zal over en weer redelijk moeten worden gehandeld. Wanneer het onderzoeksbelang slechts een beperkte mate van uitstel gedooft, hoeft bijvoorbeeld niet te worden gewacht totdat de raadsman terug is van vakantie. De raadsman die het volgen van de meervoudige confrontatie wenselijk vindt, zal in dat geval een vervanger kunnen sturen.

Financiële paragraaf (5)

PM

Artikelsgewijs (II)

Artikel 1

In dit artikel worden verschillende definities gegeven. In het ontwerpbesluit wordt gesproken over de verhorende ambtenaar (onder c). Vanzelfsprekend kunnen er meerdere verhorende ambtenaren aan het verhoor deelnemen. In dat geval nemen zij beide plaats tegenover de verdachte en zijn raadsman (artikel 2), hebben zij de leiding over het verhoor en zijn zij degenen die de verdachte verhoren (artikel 3).

Artikel 5

De raadsman kan volgens het tweede lid "aan het begin en aan het einde van het verhoor" opmerkingen maken en vragen stellen. Het ligt in de rede dat de verhorende ambtenaar, nadat deze heeft aangegeven met het verhoor te willen starten en de verdachte heeft medegedeeld dat hij niet tot antwoorden verplicht is, de raadsman tot het maken van opmerkingen en het stellen van vragen in de gelegenheid stelt. Hetzelfde geldt wanneer de verhorende ambtenaar heeft aangegeven het verhoor te willen beëindigen. Het tweede lid staat er niet aan in de weg dat wanneer het verhoor uit meerdere losse onderdelen bestaat – bijvoorbeeld wanneer de verdachte wordt verhoord over twee afzonderlijke woninginbraken – de verhorende ambtenaar de raadsman in de gelegenheid stelt om aan het begin en aan het einde van deze losse onderdelen vragen te stellen of opmerkingen te maken.

Het tweede lid geeft, ook gezien artikel 4, tweede lid, waarin het uitgangspunt is neergelegd dat de verhorende ambtenaar de verdachte verhoort, de raadsman geen bevoegdheid om zelf de verdachte te ondervragen.

Artikel 13

Inwerkingtreding van de regels over de inrichting van en orde tijdens het verhoor is in het eerste lid gekoppeld aan inwerkingtreding van de wettelijke grondslag voor die regels in het wetsvoorstel. Het tweede lid maakt daarop een uitzondering voor de regels in artikel 10 over de weergave in het proces-verbaal; inwerkingtreding daarvan is gekoppeld aan inwerkingtreding van het separate wetsvoorstel waarin de materie van de weergave van het verhoor in het algemeen is geregeld.

De wijzigingen in het Besluit maatregelen in het belang van het onderzoek zijn in het eerste lid eveneens gekoppeld aan inwerkingtreding van het wetsvoorstel.

De Minister van Veiligheid en Justitie,